

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-5 ta' Marzu, 2009

Citazzjoni Numru. 271/2008

Roberto Carlos **CALLEJA**

VS

ANNOT COMPANY LIMITED (C-23071)

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors Maħluf imressaq fit-18 ta' Marzu, 2008, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-attur talab li din il-Qorti (a) ssib li seħħet kundizzjoni maħsuba fil-ftehim miktub ta' bejn il-partijiet fil-11 ta' Jannar, 2006, li bis-saħħa tagħha l-kumpannija mħarrka kellha tħallsu s-somma ta' tmienja u ħamsin elf mitejn u erbgħa u tletin euro u tlieta u tletin ċenteżmi (€ 58,234.33) sa mhux aktar tard mill-31 ta'

Lulju, 2006; (b) ssib li ladarba seħħet l-imsemmija kundizzjoni, l-kumpanija mħarrka trid tħallsu wkoll is-somma ta' disat elef tliet mija u sbatax-il euro u disgħa u erbgħin ċenteżmi (€ 9,317.49) bħala danni pre-likwidati, dejjem kif miftiehem f'dik il-kitba; (ċ) ssib li seħħet kundizzjoni maħsuba fil-ftehim ieħor miktub ta' bejn il-partijiet fil-11 ta' Jannar, 2006, li bis-saħħa tagħha l-kumpanija mħarrka kellha tħallsu s-somma ta' tmienja u ħamsin elf mitejn u erbgħa u tletin euro u tlieta u tletin ċenteżmi (€ 58,234.33) sa mhux aktar tard mill-31 ta' Lulju, 2006; (d) ssib li ladarba seħħet l-imsemmija kundizzjoni, l-kumpanija mħarrka trid tħallsu wkoll is-somma ta' disat elef tliet mija u sbatax-il euro u disgħa u erbgħin ċenteżmi (€ 9,317.49) bħala danni pre-likwidati, dejjem kif miftiehem f'dik it-tieni kitba; (e) ssib li l-kumpanija mħarrka għandha tħallsu lura s-somma ta' ħames mija u tnejn u tmenin euro u erbgħa u tletin ċenteżmi (€ 582.34) li huwa ħallas bħala boll u li, skond l-imsemmija kitba, kienet il-kumpanija mħarrka li kellha tħallashom; (f) issib li l-kumpanija mħarrka għandha tħallsu s-somma kollha msemmija ta' mija u ħamsa u tletin elf sitt mija u sitta u tmenin euro (€ 135,686); u (g) tikkundanna lill-kumpanija mħarrka tħallsu dik is-somma ta' € 135,686. Talab ukoll l-ispejjeż;

Fl-14 ta' April, 2008, il-kumpanija mħarrka ressqet Twegiba Maħlufa li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi qalet li l-ewwel kitba li saret bejn il-partijiet fil-11 ta' Jannar, 2006, kienet, fi kliem l-attur, waqgħet u tilfet l-effett tagħha, u għalhekk l-attur ma kienx jista' jippretendi l-ebda ħlas taħt dik il-kitba. Laqgħet ukoll billi qalet li dik il-kitba kienet simlata u turi ħwejjeġ b'oħra, u f'kull każ, billi għandha min-natura ta' konvenju, l-attur ma jistax jippretendi ħlas ta' danni jew penali ladarba naqas li jsegwi dak li jiddisponi l-artikolu 1357 tal-Kodiċi Ċivili. Dwar it-talba għall-ħlas tal-penali, laqgħet billi qalet li dik il-klawsola bija nulla u ineffettiva "għal raġunijiet ta' natura pubblika riflessi fid-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi Ċivili" billi fejn l-obbligazzjoni tinvolvi ħlas ta' flus, l-uniċi danni eżiġibbli huma l-imgħaxijiet. Laqgħet ukoll billi qalet li t-tieni kitba ma tiswiex lanqas għall-istess raġunijiet miġjuba dwar l-ewwel kitba;

L-imsemmija Tweġiba nħalfet minn wieħed Mario Tonna;

Rat il-verbal tas-smiġ tat-13 ta' Mejju, 2008¹, li bih l-għaref difensur tal-attur qajjem il-kwestjoni tas-siwi tat-Tweġiba mressqa mill-kumpannija mħarrka, ladarba jgħid li Mario Tonna ma kellux, dak inhar, ir-rappreżentanza ġuridika ta' dik il-kumpannija, u għalhekk talab li l-Qorti tiddeċiedi dwar is-siwi ta' dak l-att ġudizzjarju;

Rat id-dikjarazzjoni magħmula mill-għaref difensur tal-kumpannija mħarrka waqt dak is-smiġ, li biha iddikjara li Mario Tonna kien tassew awtorizzat li jidher għall-kumpannija bis-saħħa ta' riżoluzzjoni maħruġa mill-istess kumpannija;

Rat in-Nota mressqa mill-kumpannija mħarrka fil-21 ta' Mejju, 2008²;

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet dwar dan l-episodju;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat id-degriet tagħha tas-27 ta' Jannar, 2009, li bih ħalliet il-kawża għal-lum għall-provvediment dwar is-siwi tar-Risposta Maħlufa mressqa mill-kumpannija mħarrka;

Ikkunsidrat:

Illi l-kwestjoni li din il-Qorti trid tistħarreġ hija dwar jekk it-Tweġiba Maħlufa mressqa fl-14 ta' April, 2008, tiswiex jekk jirriżulta li min ħalifha ma kellux ir-rappreżentanza ġuridika tal-kumpannija li f'isimha dik it-Tweġiba tressqet;

Illi mill-provi rilevanti għal din il-kwestjoni li joħorġu mill-atti jirriżulta li l-kumpannija mħarrka twaqqfet f'Ġunju tal-1998³

¹ Paġ. 23 tal-proċess

² Paġ. 24 – 6 tal-proċess

³ Dok "ACP", f'paġ. 218 – 221 tal-proċess

bħala waħda privata eżenti. L-ewwel direttur waħdieni tagħha kien (u għadu) Marcus Tonna, l-azzjonist ewlieni tal-istess kumpannija. Sacha Busuttil hija s-segretarja tal-kumpannija. Skond il-Memorandum⁴, ir-rappreżentanza legali u ġudizzjarja tal-kumpannija titwettaq mid-direttur, bla ħsara għall-jedd tal-Bord tad-Diretturi li, minn żmien għal żmien, jaħtar persuna waħda jew iżjed biex jirrappreżenta lill-kumpannija għal xi għan jew għanijiet partikolari;

Illi l-istatut tal-kumpannija, kemm fis-sura originali tiegħu⁵ u kif ukoll fil-verżjonijiet emendati tiegħu⁶, jipprovdu li kull riżoluzzjoni bil-miktub iffirmata mid-diretturi kollha tal-kumpannija li għandhom il-jedd li jirċievu avviż ta' laqgħat tad-diretturi tkun tiswa u tgħodd daqslikieku kienet riżoluzzjoni mgħoddija waqt laqgħa tad-diretturi miżmuma kif imiss;

Illi fl-istatut originali kien hemm regola⁷ oħra li tgħid li d-Diretturi kienu marbuta li jaraw li jinżammu minuti f'reġistri li jinżammu apposta għal dan il-għan, fost l-oħrajn, biex jirreġistraw kull riżoluzzjoni u kull proċedura fil-laqgħat tal-kumpannija u fil-laqgħat tad-diretturi tagħha. Din ir-regola tneħħiet mill-verżjonijiet emendati tal-istatut;

Illi fiż-żewġ ftehim mertu ta' din il-kawża li saru fil-11 ta' Jannar, 2006⁸, l-imsemmi Marcus Tonna deher għall-kumpannija mħarrka. Mario Tonna, l-persuna li ħalfet ir-Risposta, jiġi missier Marcus Tonna, u sa minn mindu twaqqfet il-kumpannija mħarrka sal-lum qatt ma kellu xi kariga fi ħdan l-istess kumpannija;

Illi bħala konsiderazzjonijiet legali marbutin mal-każ, il-Qorti tqis li, għal dak li jirrigwarda persuna ġuridika, t-tressiq ta' atti ġudizzjarji jrid iħares ċerti regoli. Il-liġi tipprovdi li ma jiswiex dak l-att ġudizzjarju li jsir minn persuna inkapaċi li toqgħod f'kawża u li ma tkunx

⁴ Klawsola 9, f'paġ. 221 tal-proċess

⁵ Klawsola 57, f'paġ. 230 tal-proċess

⁶ Klawsola 26, f'paġġ. 142 u 176 tal-proċess

⁷ Klawsola 71, f'paġ. 232 tal-proċess

⁸ Dokti "A" u "B", f'paġġ. 7 sa 12 tal-proċess

awtorizzata regolarment għaldaqshekk⁹. Għalhekk, irid tabilfors jintwera li l-persuna li ressqet l-att ġudizzjarju (f'isem il-korp legali) tkun waħda li tkun tista' toqgħod f'kawża u li kienet debitament awtorizzata għal dak il-għan. Peress li għas-siwi ta' Risposta Maħlufa huwa meħtieġ, fost l-oħrajn, li d-Dikjarazzjoni maħlufa tkun tiswa wkoll u tħares kulma huwa mitlub mil-liġi għas-siwi tagħha¹⁰, l-effett loġiku daqskemm drastiku ta' din iċ-ċirkostanza jkun li r-Risposta Maħlufa ma tkunx jiswa¹¹ jekk kemm-il darba jkun hemm xi nuqqas fil-forma tagħha. In-nuqqas ta' dan il-kalibru huwa wieħed li jġib nullita' testwali kif maħsub fl-artikolu 789(1)(a) tal-Kap 12, u mhux semplici waħda virtwali¹²;

Illi, min-naħa l-oħra, l-liġi¹³ tgħid li, għal persuna ġuridika b'personalita' distinta, kull dikjarazzjoni jew skrittura li teħtieġ li tinħalef, dan l-obbligu jitwettaq jekk id-dikjarazzjoni jew l-att ġudizzjarju li jkun jinħalef mill-persuna li jkollha r-rappreżentanza ġuridika ta' dik il-persuna ġuridika jew minn kull persuna oħra li tkun awtorizzata kif imiss biex tidher għal dik il-persuna;

Illi ntwera li l-kumpannija mħarrka irrizervat fil-Memorandum tagħha li r-rappreżentanza ġudizzjarja (u legali) tagħha hija affidata lid-direttur tal-kumpannija (f'dan il-każ, fid-direttur waħdieni tagħha, Marcus Tonna). Iżda hemm imħolli wkoll li l-Bord tad-Diretturi li jaħtar persuna jew persuni oħrajn biex jidhru f'isimha minn każ għal każ. Dik il-klawsola lanqas tgħid li persuna bħal dik trid tkun tabilfors direttur tal-kumpannija. Għalhekk, ma jidhirx li l-Qorti tista' toqgħod fuq ix-xhieda mogħtija minn Astrid Cassar Paċe¹⁴ (imressqa mill-attur), fejn ċaħdet kategorikament li, mill-istess Memorandum tal-kumpannija, ma jirriżultax li jista' jinħatar ħaddieħor biex jidher għall-kumpannija għajr Marcus Tonna;

⁹ Art. 787(1) tal-Kap 12

¹⁰ Art 158(3) tal-Kap 12

¹¹ App.Kumm. 9.1.1989 fil-kawża fl-ismijiet *Kissaun noe vs Fenech noe* (Kollez. Vol: LXXIII.ii.413)

¹² Ara P.A. MCC 14.5.1970 fil-kawża fl-ismijiet *Victor H. Debono et vs Onor. Dr. Vincent Tabone et* (mhix pubblikata), sentenza parzjali li tagħti tifsira dettaljata u studjata ta' din l-eċċezzjoni u l-effetti tagħha

¹³ Art. 181A(2) tal-Kap 12

¹⁴ 27.1.2009, f'paġ. 238 tal-process

Illi hawnhekk tqum il-kwestjoni dwar jekk l-awtorizzazzjoni biex persuna tidher fuq att ġudizzjarju f'isem ta' kumpannija jew ta' persuna oħra b'personalita' legali distinta tistax tkun mogħtija fis-sura ta' ratifika żmien wara li jkun tressaq dak l-att. F'dan il-każ, ma jidhirx li l-liġi żżomm milli dan isir, jekk wieħed iqis ir-regoli li jgħoddu għall-kuntratt tal-Mandat. Il-problema hu jekk, madankollu, għal dak li jirrigwarda atti ġudizzjarji, din ir-ratifika li ssir wara li l-att ikun tressaq tistax, b'hekk, iġġib jiswa att li seta' ma kienx validu meta tressaq;

Illi f'materja ta' nullita' tal-atti – kwestjoni meqjusa bħala waħda odjuża għal finijiet ta' amministrazzjoni ta' ġustizzja – kull nullita' għandha titqies dejjem bħala l-eċċezzjoni u mhux ir-regola. In-nullita' tal-atti hija sanzjoni estrema li l-liġi timponi biss meta n-nuqqas formali jew sostanzjali ma jkunx jista' jiġi assolutament tollerat bla ħsara għal xi prinċipju ta' ġustizzja proċedurali¹⁵. Att ġudizzjarju għandu jitqies null biss għal raġunijiet gravi u serji fil-limiti tad-dispożizzjonijiet espressi tal-liġi. Fuq kollox, il-liġi tal-proċedura hija maħsuba biex il-kawżi jimxu b'heffa u effiċjenza, ekonomija u ħarsien tal-jeddijiet tad-difiża u tal-prinċipji tal-ġustizzja naturali, u m'humienx maħsuba biex joħolqu ħtiġijiet purament formali li jservu biss biex jagħtu lil xi waħda mill-partijiet f'kawża mezz biex teħles mill-obbligi tagħha jew biex tirbaħ il-ħin. Kull partikolarita' li l-liġi trid li tkun "essenzjali" f'att ġudizzjarju trid tkun tali li n-nuqqas tagħha jxekkel serjament u irrimedjabilment xi wieħed jew aktar mill-għanijiet leġittimi tal-liġi proċedurali hawn imsemmija¹⁶;

Illi huwa meqjus li d-Dikjarazzjoni ma' Rikors Maħluf jew ma' Tweġiba Maħlufa hija haġa waħda mal-att li miegħu trid titressaq, b'mod li jekk dik id-Dikjarazzjoni ma tkunx tiswa u qisha ma saret qatt, daqstant ieħor ma jkunx jiswa r-Rikors Maħluf jew it-Tweġiba Maħlufa li minnhom tagħmel parti¹⁷;

¹⁵ App. Ċiv. 4.11.1991 fil-kawża fl-ismijiet *Vella vs Ċefai* (Kollez. Vol: LXXV.ii.467)

¹⁶ P.A. GCD 31.10.2008 fil-kawża fl-ismijiet *Vella et vs Medserv Operations Limited*

¹⁷ Kumm. CS 4.11.1988 fil-kawża fl-ismijiet *Carmelo Galea vs Pawlu Cuschieri* (mhix pubblikata)

Illi l-każ imqanqal mill-attur jistrieħ fuq id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 789(1)(a)(ċ) u (d) tal-Kodiċi tal-Proċedura. L-għaref difensur tal-attur issottometta li l-gurament ta' Mario Tonna fid-Dikjarazzjoni li tagħmel mit-Tweġiba Maħlufa ma jgħoddx għaliex Tonna ma kellux ir-rappreżentanza jew l-awtorizzazzjoni tal-kumpannija mħarrka;

Illi biex tirribatti din ix-xilja, l-kumpannija mħarrka ressqet żewġ dokumenti – sejthilhom kopji ta' riżoluzzjonijiet – biex turi li Mario Tonna kien awtorizzat minnha biex iressaq it-Tweġba Maħlufa. Iż-żewġ dokumenti jgħidu li huma “*Resolution of the sole director*”. Ma jingħad imkien li kienet issejthet xi laqgħa formali tal-Bord tad-Diretturi tal-kumpannija. Mill-provi mressqa ma jidhirx li, fid-dati li jgħibu dawk iż-żewġ riżoluzzjonijiet, saret xi laqgħa formali¹⁸. L-attur iqis dawn iż-żewġ dokumenti bħala “non prova” għaliex la huma awtentiċi u lanqas attendibbli;

Illi jidher li ż-żewġ dokumenti mressqa mill-kumpannija mħarrka ma jistgħux jittieħdu bħala prova tajba biżżejjed biex jissanaw il-qagħda. Fl-ewwel lok, it-tieni riżoluzzjoni saret żmien wara li tressqet it-Tweġiba Maħlufa, u kemm hu hekk, tirreferi espressament għall-kwestjoni li nqalgħet waqt is-smiġħ ta' din il-kawża dwar is-siwi ta' dak l-att ġudizzjarju. Safejn dak id-dokument jipprova jissana xi nuqqas li ġara qabel, dak id-dokument ma jagħmilx ħlief jikkonferma n-nuqqas li kien jeżisti fil-waqt preċiż li tressqet it-Tweġiba nnifisha. Mhux hekk biss, imma jekk inhu minnu li t-tieni riżoluzzjoni hija ta' min joqgħod fuqha, dan ikun ifisser li hija xxejjen l-ewwel riżoluzzjoni li ġgħib id-data tal-10 ta' April, 2008. Kieku dik l-ewwel riżoluzzjoni kienet tiswa, ma kien hemm bżonn qatt tat-tieni waħda. B'dan il-mod, il-kumpannija mħarrka tagħti ħjiel li lanqas hi ma kienet konvinta mill-awtentiċità tal-ewwel riżoluzzjoni;

Illi, fit-tieni lok, biex ir-riżoluzzjonijiet ikollhom l-effikaċja li jixirqilhom, iridu għallanqas isiru fil-forma preskritta mill-Istatut tal-kumpannija nnifisha. Kif issemma aktar qabel, dak l-istatut jippreskrivi l-mod kif ir-riżoluzzjonijiet iridu jew

¹⁸ Xhieda ta' Sacha Busuttil 27.1.2009, f'pagġ. 240 – 2 tal-proċess

jistgħu jinħarġu. F'dan il-każ ma jidhirx li r-“riżoluzzjonijiet” saru kif mitlub mill-istess Statut. Għalkemm il-kumpannija hija waħda “familjari” u għalkemm wieħed jista' jistenna li jkun hemm xi grad rilevanti ta' informalita' fit-tmexxija tagħha, huwa mistenni li jkun imħares il-minimu ta' dak li jkun preskritt fl-Istatut, l-iżjed għal dak li jirrigwarda atti li jolqtu lil terzi, bħal f'dan il-każ;

Illi minbarra d-dgħufija tal-qawwa probativa tad-dokumenti mressqa mill-kumpannija mħarrka, toħroġ daqstant ieħor dgħajfa x-xhieda b'difiża tagħha. Jekk wieħed iquis li Mario Tonna (li ħalef id-Dikjarazzjoni f'isem il-kumpannija mħarrka) jidhirli u baqa' jisħaq ukoll li hu direttur tal-kumpannija¹⁹, meta dan m'huwiex il-każ, wieħed jifhem b'liema mod leġġer tfassal u tressaq l-att ġudizzjarju impunjat;

Illi l-Qorti jidhrilha li n-nuqqas li jirriżulta minn dawn iċ-ċirkostanzi kollha jixhed li t-Tweġiba Maħlufa mressqa mill-kumpannija mħarrka ma tiswiex sewwasew għaliex fiha nuqqas espressament rilevati mil-liġi li jagħmilha invalida. Għall-finijiet tal-*proviso* għall-artikolu 789(1) tal-Kodiċi Proċedurali lanqas huwa l-każ li l-Qorti ssewwi dak in-nuqqas taħt xi dispożizzjoni oħra tal-istess Kodiċi. F'dan il-każ, ma jidhirx li jista' jgħodd ir-rimedju fejn, per eżempju, Dikjarazzjoni tħalliet tiżdied ma' Nota tal-Eċċezzjonijiet li kienet tressqet irregolarment²⁰ għaliex iċ-ċirkostanzi f'dan il-każ ma jhallux li dan isir bla ma tkun qiegħda tinqaleb ta' taħt fuq il-proċedura l-iżjed bażilari. Għalhekk, f'dan il-każ, in-nuqqas li jirriżulta fit-Tweġiba Maħlufa mressqa mill-kumpannija mħarrka jolqot b'mod radikali u insanabbli dak l-att għaliex imressaq minn persuna li ma kellhiex jedd tagħmel dan²¹;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

¹⁹ Xhieda tiegħu 27.1.2009, f'paġġ. 245 – 6 tal-proċess

²⁰ Ara App. Ċiv. 31.5.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Direttur Ġenerali tal-Edukazzjoni vs Arthur Briffa*

²¹ Ara. App. Ċiv. 3.3.2006 fil-kawża fl-ismijiet *Denis Burke noe et vs Anthony Grech Sant et*

Kopja Informali ta' Sentenza

Issib li t-Tweġiba Maħlufa mressqa mill-kumpannija mħarrka fl-14 ta' April, 2008, hija milquta minn nullita' formali preskritta mil-liġi li tagħmilha ma tiswiex, u **tordna t-tneħħija tagħha** mill-atti tal-kawża, bla ħsara għal kull jedd tal-istess kumpannija biex tressaq sottomissjonijiet skond il-liġi; u

Tordna li s-smiġħ tal-kawża jitkompla bil-provi tal-attur.

Moqrija

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----